AHMED BİN MUHAMMED EL-ME'ÂRİF

İslâm âlimlerinin büyüklerinden. Hadîs, tefsîr, fıkıh, kırâat, nahiv, lügat ve târih ilimlerinde meşhûr âlim. İsmi, Ahmed bin Muhammed bin Abdullah bin Ebî Îsâ bin Lübbî bin Yahyâ bin Muhammed el-Maârif el-Endülûsî et-Talemenkî, künyesi Ebû Ömer'dir. Aslen, Endülüs'ün doğu tarafında olan Talemenke'dendir. 339 (m. 951) senesinde doğdu. Belli başlı ilim merkezlerine gitmiş ve çeşitli konularda kitap yazmış ve pekçok kimse kendisinden ve eserlerinden istifâde etmiştir. 429 (m. 1038) senesi Zilhicce ayında Talemenke'de vefât etmiştir.

Ahmed bin Muhammed (radıyallahü anh) Talemenke'den, Kurtubaya indi. Burada Ebû Îsâ Yahyâ bin Abdullah el-Leysî, Ebû Bekr ez-Zübeydî, Ebû Abdullah bin Müferrec, Ebû Muhammed Abdullah bin Muhammed bin Ali el-Bâcî, Halet bin Muhammed el-Havlânî, Kalâî, Ahmed bin Avnillah ve başkalarından ilim öğrendi ve hadîs-i şerîf işitti. İbn-i Kalyûndan, Mısır'da Ebû Bekr el-Edfüve, Ebû Kâsım Cevherî, Muhammed bin Ebî Zeyd, Ebü'l-Alâ bin Mâhin, Ebû Tâhir Muhammed bin Muhammed el-Uceyfi, Yahyâ bin Hüseyn el-Matlebî, Muhammed bin Yahyâ bin Ammâr, Ahmed bin Rahmân ve daha başka âlimlerden çeşitli dallarda ilim tahsil etti. Kendisinden de İbn-ü Abd-il-Ber, İbni Hazm Abdullah bin Sehl el-Endülûsî ve daha başka âlimler ilim öğrenip hadîs-i şerîf rivâyet ettiler. Bir müddet sonra tekrar Kurtuba'ya yerleşti ve ders verdi. Sonra Şam, Afrika, Mer'iyye, Mersiye ve Mergusta şehirlerini dolaştı. Sonunda kendi beldesine döndü. Burada ömrünün sonuna kadar ilim öğretti ve kitab te'lîf etti.

Ahmed bin Muhammed, tefsîr ilminin bölümleri olan hurûf, i'râb, nâsıh, mensûh, ahkâm ve meânî ilimlerinde meşhûr olmuştur. Hadîs ricalini iyi tanıyan, hafız (yüzbin hadîs-i şerîfi râvileriyle birlikte ezbere bilen), insanların hidâyetine vesile olan ârif, Resûlullahın (aleyhisselâm) sünnetine tâbi olan bir âlimdi.

İbn-ü Beşkûvâl, onun; “Bid’at ehline karşı sıyrılmış bir kılıç” olduğunu bildirdi. İsmâil bin el-Huccârî, babasından bildirir “Biz birgün ilim mütâlâa ediyorduk. Ahmed bin Muhammed yanımıza geldi ve: Okuyun! Çok çok okuyun, bu senenin sonuna kadar yaşayacağımı zannetmiyorum dedi.” Biz: “Allahü teâlâ sana rahmet etsin sebebi nedir?” dedik. O, şöyle buyurdu: “Bu gece rü’yâmda şöyle bir şiir işittim:

İnsanlar, kurtlar ve kuşların merhamet ettiği,
Şu ihtiyâra sen de iyilikle muâmele et.

Geçen bayramla ömrü nihâyet buldu,
Onun için bu bayramdan sonra başka bayram yok.”

O’nun eserlerinden ba’zıları şunlardır: 1- Tefsîr-ül-Kur’ân; yüz cild kadardır. 2-Delûlü ilâ ma’rifet-i celîl; yüz cüzdür. 3-El-Beyân fî i’râb-ül-Kur’ân, 4-Fedâilü Mâlik, 5-Ricâli el-Mutâ’, 6-Usül-üd-diyânât 7-El-Vusûlü fî ma’rifet-ül-usûl, 8-Reddü alâ Ebî Meserre.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tezkiret-ül-huffâz cild-3, sh. 1098

2) Tabakât-ül-müfessirîn (Dâvûdî) cild-1, sh. 78

3) Tabakât-ül-müfessirîn (Süyûtî) sh. 5

4) Ed-Dîbâc-ül-müzehheb sh. 39

5) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 243

6) Mu’cem-ül-müellifîn cild-2, sh. 123